

בבית המשפט העליון

בש"פ 467/21

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופטת ע' ברון

המבקשת: עמותה פלונית

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

המבקשים להצטרף להליך: 1. איגוד הקרימינולוגים הקליניים
2. הסניגוריה הציבורית

בקשת רשות ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מיום 18.1.2021 בע"ח 9502-01-21 שניתנה על-ידי כבוד סגן הנשיא ב' שגיא

תאריך הישיבה: י"א באדר התשפ"א (23.02.2021)

בשם המבקשת: עו"ד איתן פינקלשטיין

בשם המשיבה: עו"ד יאיר חמודות

בשם איגוד הקרימינולוגים הקליניים: עו"ד ליה פלוס, עו"ד ליאת בכור

בשם הסניגוריה הציבורית: עו"ד דורית נחמני-אלבק, עו"ד נועם גוטמן

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. מהו היחס בין חובת הדיווח שחלה על עובד סוציאלי שהתעורר אצלו חשד כי נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע בידי האחראי עליו, לבין החיסיון הנוגע למידע המוחלף בין העובד הסוציאלי למטופל? במילים אחרות, האם בנסיבות שבהן חלה חובת

הדיווח הסטטוטורית החיסיון נסוג ועל העובד הסוציאלי למסור לידי רשויות החקירה מידע ומסמכים בנוסף לדיווח עצמו? כמו כן, מהו ההליך שבו ייבחנו הדברים – האם מסירתם של חומרים נוספים נלווית לחובת הדיווח או שמא עליה להיבחן במסגרת הליך נפרד של בקשה להסרת החיסיון? שאלות עקרוניות אלה, ואחרות הקשורות בהן, הונחו בפנינו במקרה דנן.

המסגרת הנורמטיבית: בין החיסיון הטיפולי לחובת הדיווח

2. בפתח הדברים ראוי להקדים ולהציג את הוראות הדין הנוגעות לחיסיון החל על עבודתו של העובד הסוציאלי, כמו גם לחובות הדיווח המוטלות עליו.

3. סעיף 50 א לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: הפקודה), שהוסף בה בשנת 1996 כתיקון עקיף במסגרת חקיקת חוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו-1996 (להלן: חוק העובדים הסוציאליים), מכיר בחיסיון סטטוטורי החל על מערכת היחסים בין עובד סוציאלי למי שמטופל על-ידו. וכך מורה סעיף זה:

"(א) עובד סוציאלי כהגדרתו בחוק העובדים הסוציאליים, תשנ"ו-1996, אינו חייב למסור ראייה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עיסוקו כעובד סוציאלי והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לעובד סוציאלי בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם כן ויתר האדם על החיסיון או שבית המשפט מצא כי הצורך לגלות את הראייה לשם עשיית צדק עדיף על העניין שיש שלא לגלותה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עובד סוציאלי.

(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות."

4. ההכרה בחיסיון זה התווספה לחסיונות מקצועיים נוספים שהוכרו עוד קודם לכן ביחס לבעלי מקצועות טיפוליים (רופאים ופסיכולוגים שעניינם מוסדר בסעיפים 49-50 לפקודה). ביסודה עומד הרצון להגן בראש ובראשונה על המטופל ועל מערכת היחסים בינו לבין הגורם המטפל, המושתתת מטבעה על אמון. מדובר בחיסיון של המטופל ולטובתו, ולא בחיסיון המוענק לעובד הסוציאלי עצמו. קיומו של החיסיון נועד לעודד את המטופל לחשוף מידע אישי ופרטי, הנחוץ להצלחת הטיפול, מבלי שיחשוש שמא מידע זה ייחשף בידי צד שלישי (ראו למשל: בש"פ 8555/06 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה ז' (13.11.2006); ע"פ 3472/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 2 לפסק דינו של

השופט י' עמית (3.9.2012); בג"ץ 1347/18 פלונית נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 19 לפסק דינו של השופט עמית (23.7.2019) (להלן: בג"ץ 1347/18). להרחבה, ראו: גבריאל הלוי תורת דיני הראיות – כרך ד 339-343 (2013) (להלן: הלוי); יצחק עמית חסינות ואינטרסים מוגנים – הליכי גילוי במשפט האזרחי והפילי, 613-637 (עתיד להתפרסם בשנת 2021)). במובן זה, כרסום בחיסיון האמור עלול להוביל לפגיעה באיכות הטיפול ואף לחשש שמא המטופל כלל לא יאות לפנות לקבלת טיפול (ראו גם: יורם צדיק "פסיכותרפיסטים מול חובת הדיווח" רפואה ומשפט 27 145 (2002)). להשלמת הדברים יש לציין כי על-פי סעיף 52 לפקודה, החיסיון האמור חל הן ביחס למסירת ראיות בפני ערכאות שיפוטיות והן ביחס למסירתן בשלב החקירה בפני רשות, גוף או אדם המוסמכים על-פי דין לגבות ראיות.

5. חרף חשיבותן הרבה של התכליות שאותן נועד החיסיון לשרת הוא הוכר כחיסיון יחסי, שעשוי להידחות לעתים מפני אינטרסים כבדי משקל אחרים. זאת, בשונה מהחסינות המוחלטת, כגון החיסיון הקיים בהתקשרות שבין עורך דין ללקוח (ראו סעיף 48 לפקודה). על כן, על-פי הסיפא לסעיף 50א(א) לפקודה, ניתן להתיר גילוי ראייה החוסה תחת החיסיון המקצועי של העובד הסוציאלי בהתאם לנוסחת האיזון שנקבעה בו – בנסיבות שבהן מצא בית המשפט כי הצורך לגלותה לשם עשיית צדק עולה על העניין שיש באי-גילוייה (להרחבה, ראו: הלוי, בעמ' 359-362). בהקשר זה, הובהר לא אחת כי הסרת חיסיון של גורמים טיפוליים תעשה בזהירות, ובהתאם לנסיבות העניין (ראו והשוו: בש"פ 9081/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (6.1.2013); בש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר, פ"ד סו(3) 442, 477-478 (2014); בג"ץ 1347/18, בפסקה 11 לפסק דינו של השופט עמית).

6. מלבד קיומו של החיסיון האמור (אשר חל כאמור ביחס להליכי חקירה ומשפט), ובנפרד ממנו, עובד סוציאלי כפוף גם לחובת סודיות מקצועית באשר למידע שהגיע לידיהו במסגרת מילוי תפקידו. זאת, בהתאם לסעיף 8 לחוק העובדים הסוציאליים, וסעיף 9 לתקנות העובדים הסוציאליים (כללי אתיקה מקצועית), התשנ"ט-1999. בהקשר זה, ובקרבה לענייננו, יצוין כי לחובת הסודיות האמורה נקבעו מספר חריגים בדין. כך, סעיף 8(א)(4) לחוק העובדים הסוציאליים קובע כי חובה זו לא חלה במקרה שבו "הגילוי דרוש לשם מניעת פגיעה באדם שעליו המידע או באדם אחר", וסעיף 8(א)(5) לו קובע חריג נוסף שחל במקרה שבו "קיימת בחוק חובה או רשות לגילוי המידע או לאיסוף המידע".

7. לצד תחולתם של החיסיון וחובת הסודיות האמורים וכחריג להם נקבעה בחקיקה חובת דיווח שחלה על עובדים סוציאליים במצבים שבהם הגיע לידיהם מידע שעניינו

פגיעה בקטין או בחסר ישע. בהקשר זה יש להידרש לסעיף 368 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), שהוסף בו במסגרת חוק העונשין (תיקון מס' 26), התש"ן-1989 (להלן: תיקון מס' 26). כזרז לכך שימשה פרשת מותה של הילדה מורן דנמיאס ז"ל, שתיקון החוק זכור גם כיד לזכרה (ראו עוד: יצחק קדמן "במותה ציוותה לילדים רבים את החיים: חובת הדיווח על עבירות בילדים – רקע, סקירה ומהות" משפחה במשפט ג-ד 337 (2010-2009) (להלן: קדמן)). הסעיף מונה מקרים שבהתקיימם מוטלת על העובד הסוציאלי, כמו גם על גורמי טיפול נוספים, חובת דיווח לרשויות – בנסיבות שבהן קיים יסוד סביר לחשוב כי נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע. יוער כי סעיף זה החליף הסדר קודם ומצומצם יותר אשר חל בעבר על בעלי מקצוע שונים מכוח סעיף 2 לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 (להלן: חוק הנוער (טיפול והשגחה)).

8. מפאת חשיבות הדברים נציג את הוראות הסעיף כלשונו. כך, סעיף 368ד(ב) לחוק העונשין קובע כי:

"רופא, אחות, עובד חינוך, עובד סוציאלי, עובד שירותי רווחה, שוטר, פסיכולוג, קרימינולוג או עוסק במקצוע פרה-רפואי, וכן מנהל או איש צוות במעון או במוסד שבו נמצא קטין או חסר ישע - שעקב עיסוקם במקצועם או בתפקידם היה להם יסוד סביר לחשוב כי נעברה עבירה בקטין או חסר ישע בידי אחראי עליו - חובה עליהם לדווח על כך בהקדם האפשרי לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה; העובר על הוראה זו, דינו - מאסר ששה חדשים".

על כך מוסיף סעיף 368ד(ג) לחוק העונשין, שנוסף בשלב מאוחר יותר (במסגרת חקיקתו של חוק העונשין (תיקון מס' 94), התשס"ז-2007 (להלן: תיקון מס' 94)) בקבעו:

"בעל מקצוע מהמנויים בסעיף קטן (ב), שעקב עיסוקו במקצועו או בתפקידו היה לו יסוד סביר לחשוב כי נעברה בקטין או בחסר ישע עבירת מין לפי סעיפים 345 עד 347, 348 ו-351, בידי בן משפחה שטרם מלאו לו 18 שנים, חובה עליו לדווח על כך בהקדם האפשרי לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה; העובר על הוראה זו, דינו - מאסר שישה חודשים".

9. אם כן, בעת שמתעורר אצל עובד סוציאלי במסגרת תפקידו יסוד סביר לחשוב כי נעברה עבירה בקטין או חסר ישע בידי מי שאחראי עליו, או שנעברה באחד מאלה עבירת מין בידי בן משפחה שטרם מלאו לו 18 שנים – מוטלת עליו חובה אישית מכוח הדין לדווח על כך למשטרה או לעובד סוציאלי שמונה על-ידי שר העבודה, הרווחה

והשירותים החברתיים, על-פי אחד החיקוקים המנויים בסעיף 368א לחוק העונשין (להלן: עובד סוציאלי שמונה לפי חוק), כדוגמת חוק גיל הנישואין, התש"י-1950, חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, חוק הנוער (טיפול והשגחה), וחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969.

10. להשלמת התמונה, יצוין כי חלופות נוספות המוסדרות בסעיף 368ד לחוק העונשין נוגעות לחובות הדיווח החלות על מי שהינו אחראי על קטין או חסר ישע (סעיפים 368ד(ג) ו-368ד(ג3) לחוק העונשין) ועל מנהל או איש צוות במסגרת טיפולית או חינוכית (סעיף 368ד(ד) לחוק העונשין), שאף בצדן נקבע עונש מאסר של ששה חודשים.

11. חובות אלה נוספות על חובת הדיווח החלה על כל אדם (סעיפים 368ד(א) ו-368ד(ג1) לחוק העונשין) שבצדה נקבע עונש מאסר של שלושה חודשים. יש לציין כי חובת הדיווח החלה על כל אדם היא מצומצמת יותר, וקמה רק בנסיבות בהן יש יסוד סביר לכך שנעברה עבירה "זה מקרוב" בקטין או בחסר הישע (ראו עוד: בנימין שמואלי "הדיווח על אלימות כלפי ילדים על-פי המשפט העברי ובהשוואה למשפט הישראלי" משפחה במשפט ג-ד 279, 282-286 (2009-2010); יוסי גריין דיני חינוך – יחסי הורים, ילדים ועובדי הוראה, 149-151 (2010) (להלן: גריין)).

12. עוד יוזכרו גם סעיפים 368ד(ו) ו-368ד(ז) לחוק העונשין, המסדירים את אופן הטיפול בדיווח כאמור מעת שהובא בפני הגורמים המוסמכים. כך, סעיף 368ד(ו) לחוק העונשין מורה כי עובד סוציאלי שמונה לפי חוק וקיבל דיווח לפי סעיף 368ד, יעבירו למשטרה בצירוף המלצתו לפעול או להימנע מלפעול בעניין. זאת, אלא אם קיבל אישור שלא לעשות כן מאחת הוועדות שהקים שר המשפטים לצורך עניין זה, הפועלות ליד פרקליטות המחוז ברחבי הארץ (להלן: ועדות הפטור הסטטוטוריות). אותו סעיף מוסיף ומורה כי ועדות פטור אלו יכללו נציג מטעם פרקליט המחוז, אשר יהיה יושב ראש הוועדה, קצין משטרה בדרגת רב פקד ומעלה ועובד סוציאלי שמונה לפי חוק לאותו מחוז. מנגנון זה נועד להבטיח מחד גיסא טיפול נאות של רשויות הרווחה והמשטרה באירועים המעלים חשד לביצוע עבירה, ומאידך גיסא להותיר בידי רשויות הסעד מרווח של שיקול דעת מקצועי באשר להשלכותיה של הפנייה למשטרה (ראו: בג"ץ 7374/01 פלוני נ' מנכ"לית משרד החינוך, פ"ד נז(6) 529, 540-541 (2003) (להלן: בג"ץ 7374/01)). להרחבה ראו גם: דרורה נחמני-רוט "התנאים לקבלת פטור לפקדי סעד מדיווח למשטרה על עבירות בילדים" משפחה במשפט ג-ד 379 (2009-2010) (להלן: נחמני-רוט)). על כך

מוסיף סעיף 368ד(ז) בקבעו כי מקום שבו הגיע במישרין לידי המשטרה דיווח כאמור, זו תעבירו לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק, ולא תפעל בטרם תיוועץ עמו. זאת, למעט במקרים שבהם נדרשת פעולה מיידית שאינה סובלת דיחוי (ובכפוף לכך שאף במקרים אלו נדרשת המשטרה לקיים את חובת ההיוועצות האמורה לאחר מעשה).

13. במבט רחב יצוין בקצרה כי ביסוד חקיקתו של סעיף 368 לחוק העונשין, כמו גם חקיקת יתר סעיפיו של סימן ו'1 לחוק זה, עמדה התפיסה לפיה מאפייניה המיוחדים של הפגיעה במי שאין בידם להגן על עצמם, כגון קטינים וחסרי ישע, מצדיקים הסדרה סטטוטורית מיוחדת (ראו דברי ההסבר לחוק העונשין (תיקון מס' 31), התשמ"ט-1989 ה"ח 1947, בעמ' 146). כך, הובהר בפסיקה כי "לחובת הדיווח רציונל חינוכי, טיפולי-שיקולי והרתעתי" מתוך שאיפה לעודד פעולה שתוכל למנוע פגיעה בקורבנות פוטנציאליים (ראו: בג"ץ 7374/21, בעמ' 540-541. ראו גם: גרין, בעמ' 158-159; טלי גל "ילדים נפגעי עברה בישראל עשור לאחר 'מהפכת זכויות הקורבן': בחינה דרך מודל צרכים-זכויות" עיוני משפט לו 705, 744-749 (2015)).

14. בשולי הדברים יצוין כי מלבד חובת הדיווח הקבועה בסעיף 368 לחוק העונשין, ישנם דברי חקיקה נוספים המחילים חובת דיווח על גורמי טיפול, ובהם גם עובדים סוציאליים. כך למשל, סעיף 11א לחוק כלי היריה, התש"ט-1949, מטיל חובת דיווח על עובד סוציאלי בנסיבות שבהן הוא סבור כי אם אדם יחזיק או ימשיך להחזיק בכלי ירייה יהיה בכך משום סכנה לאותו אדם או לציבור. כמו כן, מכוח סעיף 262 לחוק העונשין עשויה לקום חובת דיווח על כל אדם, ובכלל זאת עובד סוציאלי, בנסיבות שבהן הדבר דרוש לשם מניעת פשע. בנוסף, סעיף 11א לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, מטיל על עובד סוציאלי חובה לידע מטופל, בנסיבות שבהן יש לו יסוד סביר להניח כי זה מקרוב נעברה בו עבירה על-ידי בן זוגו, בדבר האפשרויות הפתוחות בפניו לפנות למשטרה, למחלקה לשירותים חברתיים או למרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה.

15. להשלמת הדברים, ראוי להוסיף כי הצגת המתח העקרוני ביחס לגדריהם של החיסיון וחובת הסודיות, כמו גם ביחס לחובת הדיווח, מתאימה, בשינויים המחויבים, אף ביחס לחובותיהם של בעלי מקצוע מתחומים טיפוליים נוספים הכפופים למסגרת נורמטיבית דומה, כגון פסיכולוגים ורופאים. במובן זה, יש להדגיש כי לשאלות העולות במסגרת הליך זה, כפי שיפורטו בהמשך הדברים, השלכה אפשרית אף ביחס לבעלי מקצוע אלו.

עיקרי התשתית העובדתית וההליכים עד כה

16. הגיעה העת להציג את העובדות שביסוד ההליך שבפנינו. ביום 28.12.2020 נעצר אדם (להלן: החשוד) בחשד לביצוע עבירת מין בבתו בת השנתיים, על רקע מידע שהתקבל מגורמי הרווחה. המידע הגיע לידי גורמי הרווחה בעקבות דיווח שמסרו להם נציגי המבקשת, עמותה המטפלת בקטינים, נשים וגברים, אשר נפגעו מעבירות מין או ביצעו עבירות כאלה, הפועלת בקרב האוכלוסייה הדתית. דיווח זה נמסר בהתאם לסעיף 368ד(ב) לחוק העונשין. על-פי הדיווח, החשוד פנה לנציגי המבקשת, לרבות עובדים סוציאליים ופסיכולוגים, ותיאר את המעשים שביצע לכאורה בבתו. בעשותו כן החשוד ביקש עזרה טיפולית. בהמשך, מאחר שהמקרה לא נמצא מתאים לדיון בפני ועדת הפטור הסטטוטורית, הועבר הדיווח למשטרה.

17. בעקבות הדיווח למשטרה החלה זו בחקירה, ובהמשך לכך פנתה למבקשת וביקשה את שיתוף הפעולה של נציגיה במסגרת חקירת המקרה. לאחר שלא זכתה לשיתוף פעולה מצד המבקשת, ביום 30.12.2020 פנתה המשטרה לבית משפט השלום בתל אביב-יפו (צ"א 72464-12-20) בבקשה למתן צו להמצאת מסמכים המופנה כלפי המבקשת וזאת בהתאם לסעיף 43 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (להלן: פקודת סדר הדין הפלילי). בבקשה נטען כי יש להורות למבקשת למסור את כלל המסמכים המצויים בידיה הנוגעים לחשוד.

18. ביום 31.12.2020, לאחר דיון במעמד צד אחד, נעתר בית משפט השלום לבקשה (השופטת ט' פישמן-לווי). בהמשך, עם המצאת הצו למבקשת ובטרם הומצאו המסמכים למשטרה, עתרה המבקשת לקיום דיון מחודש במעמד שני הצדדים. המבקשת הדגישה כי על המסמכים שהיא נדרשת למסור חל החיסיון הקבוע בסעיף 50א לפקודה וכי חשיפתם תוביל לפגיעה קשה באינטרסים המוגנים מכוחו.

19. בית משפט השלום נעתר לבקשה לקיים דיון במעמד שני הצדדים, וזה התקיים ביום 4.1.2021. בעיקרו של דבר, המדינה טענה בו כי בנסיבות שבהן קמה חובת הדיווח הקבועה בסעיף 368ד(ב) לחוק העונשין, כלל לא חל החיסיון הקבוע בסעיף 50א לפקודה ואין להידרש לנוסחת האיזון הקבועה בו. לחלופין, נטען כי אף אם לא תתקבל גישתה האמורה, הרי שבנסיבות העניין, בשים לב לטיב החשדות ולחשיבותו של המידע בו מחזיקים נציגי המבקשת, יש להורות על המצאת המסמכים המבוקשים ובכלל זאת אף לחייב את בעלי התפקידים הנוגעים בעניין למסור עדות. זאת, בהתאם לנוסחת האיזון

הקבועה בסעיף 50א לפקודה. מנגד, המבקשת טענה כי אין בחובת הדיווח להוביל לביטול גורף של החיסיון, וכי בנסיבות העניין אין אף הצדקה להורות על הסרתו. על כן נטען כי יש לבטל את הצו שהוצא בעניינה. לשיטת המבקשת, חובת הדיווח מתמצה אך בהעברת הדיווח לרשויות, ואינה מקימה כל חובה נוספת להעברת מסמכים או רישומים שנערכו במסגרת טיפולית או למסירת עדות באשר לכך במשטרה.

20. בית משפט השלום (השופטת ע' יחב) דחה את הבקשה לביטול הצו, הגם שלא קיבל את טעמיה של המדינה במלואם. בעיקרו של דבר, בית משפט השלום קבע כי אין לקבל את העמדה העקרונית לפיה חובת הדיווח מובילה כשלעצמה לביטול גורף וכוללני של החיסיון באופן המחייב את מסירת המסמכים. חלף זאת, בית משפט השלום קבע כי חובת הדיווח מובילה אך לכרסום נקודתי בחיסיון. בהמשך לכך, לאחר שבחן את נסיבותיו הקונקרטיות של המקרה דנן ואת האינטרסים המנוגדים שהוצגו על-ידי הצדדים, בית משפט השלום קבע כי יש להותיר על כנו את הצו להמצאת המסמכים. בית משפט השלום ציין כי ביטול הצו יוביל לפגיעה בחקירה ובכך להעמדה בסכנה של בני משפחתו הקטינים של החשוד – תוצאה שאינה יכולה לעמוד כל עוד לא מוצתה החקירה. בקבעו זאת הבהיר בית משפט השלום כי טענותיה של המבקשת יוסיפו לעמוד לזכות החשוד ולהגנתו ככל שהדבר יידרש במסגרת ההליך העיקרי – אם יוגש נגדו כתב אישום.

21. שני הצדדים הגישו עררים על החלטה זו לבית המשפט המחוזי.

22. בערר מטעמה עמדה המדינה על טענתה העקרונית לפיה חובת הדיווח מכוח סעיף 368ד(ב) לחוק העונשין מובילה לביטול מוחלט של החיסיון הקבוע בסעיף 50א לפקודה בנושא שלגביו חלה חובת הדיווח. היא הוסיפה וטענה, כי לחלופין היה על בית משפט השלום להסיר באופן מפורש את החיסיון ביחס לכל מידע הקשור לחשוד ומצוי בידי המבקשת בהתאם לנוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה.

23. מנגד, המבקשת טענה בערר שהגישה כי יש לפרש את חובת הדיווח הקבועה בסעיף 368ד באופן שמוביל לפגיעה נקודתית בלבד בחיסיון, כזו שמתמצה בדיווח עצמו ללא מסירת מידע נוסף. המבקשת הדגישה כי ביסוד פרשנות זו עומדים שיקולים כבדי משקל, ובראשם הצורך לעודד את אלה הזקוקים לטיפול לקבלו, מבלי לחשוש שמא פנייתם לקבלת טיפול תהפוך את הגורם הטיפולי "לזרועה הארוכה של משטרת ישראל". בדומה למדינה, אף המבקשת טענה כי שגה בית משפט השלום בכך שנמנע מלהפעיל את נוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה. אולם, לטענת המבקשת, הפעלת הנוסחה

האמורה הייתה צריכה להוביל בנסיבות העניין לתוצאה הפוכה של דחיית הבקשה להמצאת המסמכים.

24. ביום 18.1.2021 בית המשפט המחוזי קיבל את הערר שהגישה המדינה ודחה את הערר שהגישה המבקשת (ע"ח 9502-01-21, סגן הנשיא ב' שגיא). בעיקרו של דבר, בית המשפט המחוזי קבע כי מקום שבו קמה לעובד סוציאלי חובת דיווח, זו גוברת על החיסיון הקבוע בסעיף 50א לפקודה ביחס לכלל הנתונים הרלוונטיים לאירוע שהקים את חובת הדיווח. זאת, כך נקבע, בין אם הדבר מוצא ביטוי במסמכים טיפוליים שנערכו על-ידי העובד הסוציאלי, ובין אם הדבר עולה מדברים שנאמרו לו במהלך המפגשים הטיפוליים. על כן, בית המשפט המחוזי קבע כי על העובד הסוציאלי לחשוף את המסמכים האמורים בפני המשטרה ולמסור עדות ביחס לכלל הנתונים הרלוונטיים. בית המשפט המחוזי הדגיש כי מדובר בהסרה נקודתית של החיסיון, ובהיעדר החלטה אחרת (מכוח הפעלת נוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה), החיסיון ימשיך ויחול ביחס ליתר הנתונים שנמסרו במהלך הטיפול. בהגיעו למסקנה האמורה, עמד בית המשפט המחוזי, בין היתר, על חשיבותה של חובת הדיווח הסטטוטורית המבטאת העדפה מובהקת לשמירת האינטרס החשוב של הגנה על קטינים וחסרי ישע בהשוואה לפגיעה הנקודתית באינטרסים העומדים ביסוד החיסיון. בית המשפט המחוזי הוסיף והדגיש את החשיבות היתרה שייחס המחוקק בהטלת חובת דיווח דווקא על גורמים טיפוליים, וכן הביע חשש ממצב שבו חובה זו תוגשם במתכונת לאקונית שלא תשרת את תכליתה.

25. לנוכח התוצאה שאליה הגיע, בית המשפט המחוזי ציין כי התייתר הצורך לדון בטענה החלופית לפיה קיימת הצדקה בנסיבות העניין להסרת החיסיון בהתאם לנוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה. לצד זאת, בית המשפט המחוזי ציין כי עיון בתיק החקירה מגלה חשד מסוים גם ביחס לעבירות שאינן מקימות חובת דיווח. בהקשר זה בית המשפט המחוזי הוסיף כי דיון ביחס להיבטים אלה לא נערך בבית משפט השלום, וממילא לא נבחנה התשתית הראייתית ובפרט האפשרות להסתפק בראיות חלופיות שמידת פגיעתן פחותה. נוכח זאת, בית המשפט המחוזי קבע כי ככל שתחפוץ המדינה בהסרת החיסיון, מעבר למתכונת שעליה הורה, היא תוכל לעתור לכך במסגרת הליך נפרד בבית משפט השלום. בהסכמת הצדדים בית המשפט המחוזי עיכב את ביצוע החלטתו האמורה עד יום 21.1.2021.

26. ואכן, ביום 21.1.2021, בהתאם להחלטתו של בית המשפט המחוזי, הגישה המדינה בקשה נוספת לבית משפט השלום בדרישה להורות על המצאת מסמכים נוספים המצויים בידי המבקשת ונוגעים למעשים החורגים מאלו שבגינם קמה חובת הדיווח.

עיון במערכת "נט המשפט" מעלה כי לאחר שהוגשו מספר בקשות לדחיית מועד הדיון בבקשה על-ידי המבקשת, בין היתר נוכח קיומו של ההליך דנן, דיון כאמור נערך ביום 28.2.2021 ובשלב זה הבקשה עודה תלויה ועומדת.

בקשת רשות הערר

27. ביום 21.1.2021 המבקשת הגישה את בקשת רשות הערר דנן, שנסבה כאמור על החלטתו האמורה של בית המשפט המחוזי, ובצדה גם בקשה להמשך עיכוב ביצועה. לטענת המבקשת, בקשת רשות הערר מעלה לדיון סוגיה עקרונית חשובה, הנוגעת להיקפה של חובת הדיווח החלה על עובד סוציאלי (ובהתאמה גם על גורמי טיפול נוספים, כגון פסיכולוגים, הכפופים לחובת דיווח דומה) בשים לב לחיסיון לו זכאי המטופל.

28. ביסודה של בקשת רשות הערר מניחה המבקשת טענות עקרוניות הנוגעות לחובת הדיווח, ובראשן החשש מפני הרתעת פוגעים מקבלת טיפול מתאים, נוכח הידיעה כי הגורם הטיפולי משמש, הלכה למעשה, כזרועה הארוכה של המשטרה. התוצאה עלולה להיות, כך נטען, המשך הפגיעה בחסרי ישע ובקטינים. המבקשת מדגישה כי חובת הדיווח מובילה אף לפגיעה בנפגעים שאינם מעוניינים מטעמיהם שלהם בהפללת הפוגע משום שאלה יירתעו מפניה למסגרת טיפולית. באופן כללי יותר, המבקשת מדגישה כי חובת הדיווח אינה נותנת משקל לחשיבות הנודעת לשמירה על סודיות הטיפול, שלה מסורת מקצועית ארוכת שנים והיא אף חורגת לטענתה בהיקפה מזו הנהוגה במדינות רבות בעולם. המבקשת מוסיפה וטוענת גם ביחס למידת יעילותה המעשית של חובת הדיווח בציינה כי לגישתה הנזק הכרוך בה עולה ממילא על תועלתה.

29. המבקשת מדגישה כי גישתו של בית המשפט המחוזי תוביל, הלכה למעשה, להחמרת הנזקים הקשים ממילא של חובת הדיווח ולפגיעה קיצונית בחיסיון הטיפולי הקבוע בסעיף 50א לפקודה. בהתאם לפרשנות זו, כך נטען, כאשר חלה חובת דיווח יועבר למשטרה מידע טיפולי באופן אוטומטי, מבלי שקדם לכך הליך של ביקורת שיפוטית ומבלי שניתנה לעובד הסוציאלי הזדמנות לטעון ביחס לנזקים שיגרמו מחשיפת המידע. המבקשת מוסיפה וטוענת כי פרשנותו של בית המשפט המחוזי מתעלמת מהפרקטיקה הרווחת במקרים מסוג זה, שלפיה, כך נטען, המשטרה מקדימה ופונה לבית המשפט לקבלת צו המתיר את הסרת החיסיון בהתאם לנוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה. פרקטיקה זו מעידה, כך נטען, כי המדינה עצמה לא סבורה שהעברת המסמכים היא חלק בלתי נפרד מחובת הדיווח, אלא מכירה בהיותה נתונה לשיקול דעת שיפוטי

בהתאם לנוסחת האיזון שנקבעה בסעיף 50א לפקודת הראיות. זאת ועוד, המבקשת טוענת כי פרשנותו של בית המשפט המחוזי אינה עולה בקנה אחד אף עם הפרקטיקה הנהוגה בקרב ועדות הפטור הסטטוטוריות הפועלות לפי סעיף 368ד(ו) לחוק העונשין, אשר נמנעות כעניין שבשגרה מלהעביר למשטרה את מכלול החומרים שקיבלו מהגורם המטפל לצורך דיוניהן, מתוך רצון להגן על החיסיון הטיפולי.

30. על רקע טענותיה לעיל, בשלב דיוני זה העלתה המבקשת לראשונה טענות במישור החוקתי כנגד ההסדר הסטטוטורי של חובת הדיווח. המבקשת טוענת כי חובת הדיווח, כשלעצמה וביתר שאת במתכונת המורחבת עליה הורה בית המשפט המחוזי, פוגעת בצורה משמעותית בזכות לפרטיות ובזכות לקבלת טיפול רפואי, שהן זכויות יסוד חוקתיות, מבלי שמתקיימים תנאיה של פסקת ההגבלה הקבועה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. על כן, נטען כי יש להורות על בטלותה.

31. לחלופין, ככל שחובת הדיווח לא תבוטל, המבקשת טוענת כי למצער יש לדחות את פרשנותו של בית המשפט המחוזי לגופה, כך שייקבע כי חובת הדיווח החלה על עובדים סוציאליים ובעלי מקצוע אחרים אינה כוללת חובה למסירת מסמכים טיפוליים או למתן עדות במשטרה ביחס למידע שהתקבל בהליך הטיפולי. המבקשת מוסיפה וטוענת כי יש להורות על הסדר ולפיו ועדות הפטור הסטטוטוריות מכוח סעיף 368ד(ו) לחוק העונשין ידרשו ליתן פטור מחובת הדיווח בכל המקרים שבהם המטופל (בין אם נפגע עבירה ובין אם פוגע) או יוזם הטיפול (כגון הורה של קטין נפגע עבירה) חתם טרם התחלת הטיפול על טופס בו הוא הצהיר כי ככל שתחול חובת הדיווח הוא לא יסכים להיכנס להליך טיפולי ולא ימסור מידע אודות הפגיעה. המבקשת אף מוסיפה כי בנסיבות שבהן נחתם טופס כאמור, על בתי המשפט להימנע אף מלהורות על הסרת החיסיון הטיפולי בהתאם לסמכותם מכוח נוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה.

32. בעקבות הגשת הבקשה ביום 22.1.2021 ניתנה בהסכמת הצדדים החלטה שהורתה על עיכוב ביצוע של החלטת בית המשפט המחוזי עד למתן החלטה אחרת.

33. מנגד, המדינה טוענת כי אין מקום למתן רשות הערר בנסיבות העניין. המדינה הדגישה כי טענותיה של המבקשת מופנות כלפי עצם חוקתיותה של חובת הדיווח, אלא שזו עוגנה בחקיקה בשנת 1989, טרם חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל כן מוגנת מכוח פסקת שימור הדינים הקבועה בסעיף 10 לחוק היסוד האמור.

34. המדינה מוסיפה, לגופם של דברים, כי ממילא חובת הדיווח עומדת במבחניה של פסקת ההגבלה. המדינה מציינת כי חובת הדיווח הולמת את ערכיה של מדינת ישראל ונועדה לשרת תכלית ראויה – מתוך מטרה להגן על חיייהם, גופם וכבודם של קטינים וחסרי ישע. במסגרת זו, קיימת הצדקה מיוחדת להטלת חובות גילוי מוגברות על גורמים אשר נוכח יחסי קרבה או טיפול עשויים להיחשף למידע קריטי ולעיתים בלעדי אודות פגיעות אלו. המדינה מוסיפה כי חובת הדיווח עומדת אף במבחני המידתיות ומייצרת הסדר מאוזן. כך, המדינה מזכירה כי בהתאם לסעיף 368ד לחוק העונשין, מחויבת המשטרה לקבל לידיה את עמדתו של עובד סוציאלי שמונה לפי חוק, באשר לחקירת החשדות או אי-חקירתם. מעבר לכך, המדינה שבה ומציינת כי במקרים המתאימים קיימת לוועדות הפטור הסטטוטוריות האפשרות להעניק פטור מלא מהעברת המידע לידי המשטרה.

35. המדינה מציינת כי העובדה שהיא נוהגת לפנות לבתי משפט בבקשות להוצאת צווים להמצאת המסמכים משקפת אך פרקטיקה קיימת, כאשר למעשה יש לה סמכות לקבל מסמכים כאלה אף ללא צו שיפוטי. המדינה מטעימה כי בכל הנוגע לגביית הודעותיהם של הגורמים המטפלים, אין היא נוהגת לפנות לבתי המשפט ובמקרה דנן, כאמור, בית משפט השלום אף סירב להוציא צו בעניין זה. המדינה מדגישה כי גם במקום שבו חל החיסיון הטיפולי אין מדובר בחיסיון מוחלט, וכי לבית המשפט סמכות להורות על מסירת מידע כאמור בהתאם לנוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה. בשים לב לכך, המדינה מוסיפה כי יש לדחות אף את טענותיה של המבקשת לפיהן יש להעניק פטור מחובת הדיווח או לחלופין להימנע מהסרת החיסיון הטיפולי במקרים שבהם המטופל הצהיר בתחילת הטיפול כי הוא אינו מעוניין בהעברת תוכן פנייתו למשטרה. המדינה מדגישה כי הצהרות כאמור יהפכו לדבר שבשגרה, וכי גישה שכזו עלולה להנציח את "מעגל השתיקה" האופף עבירות מסוג זה, ובדרך זו לפגוע בתכליתו של ההסדר החקיקתי.

36. באופן קונקרטי, בעניינו של החשוד, המדינה מציינת כי מדובר במסירת מידע שהתקבל מהחשוד בנוגע לעבירת מין שביצע לכאורה בבתו השנתיים, בבית המשפחה וללא נוכחות עדים נוספים, וזאת בנסיבות שבהן לחשוד ולאשתו ילדים קטינים נוספים. המדינה אף מציינת כי החשוד עצור בשלב זה בגין ביצוע עבירת מין לכאורה בקטינה אחרת. בנסיבות אלו, המדינה סבורה כי אפילו היו מתקבלות טענותיה של המבקשת באשר להיקפה של חובת הדיווח, הרי שממילא בנסיבות העניין היה מקום להורות על הסרת החיסיון וחשיפת מלוא המידע והתרשומת שבידי הגורם המטפל ואף לחייב את המטפלים למסור בחקירה פרטים הידועים להם ביחס לעבירה, מכוח נוסחת האיזון

הקבועה בסעיף 50א לפקודה. על כן, כך נטען, אין נפקות מעשית במקרה דנן להכרעה בשאלה העקרונית באשר להשלכתה של חובת הדיווח על עיון במסמכים, ואף מהיבט זה יש לדחות את בקשת רשות הערר.

37. בתשובתה לתגובת המדינה המבקשת העלתה טענה נוספת לפיה קבלת פרשנותו של בית המשפט המחוזי עלולה ליצור בעיה מעשית קשה במצבים שבהם הגורם המטפל נחשף למידע על פגיעה במספר נפגעים, אשר רק לגבי חלקם קיימת חובת דיווח. בנסיבות אלו, קיים קושי לטענתה להפריד בין מידע ומסמכים אותם יש למסור לרשויות בהתאם לפרשנותו של בית המשפט המחוזי, לבין מידע הקשור בפגיעות אחרות שמסירתו תהווה הפרה של החיסיון וחובת הסודיות.

38. המבקשת אף דוחה את טענת המדינה כי אין מקום לדון בחוקתיותה של חובת הדיווח. בהקשר זה המבקשת מטעימה כי סעיף 368 לחוק העונשין, המסדיר כאמור את חובת הדיווח, תוקן במהלך השנים שלאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. זאת במסגרת חוק העונשין (תיקון מס' 56), התש"ס-2000 (בגדרו תוקן סעיף 368(ח) לחוק העונשין), תיקון מס' 94 (בגדרו נוספו, בין היתר, סעיפים 368(ג)-368(ג3) לחוק העונשין) וחוק העונשין (תיקון מס' 108), התשע"א-2010 (בגדרו הוחלף המינוח "פקיד סעד" בסעיף 368 לחוק העונשין למינוח "עובד סוציאלי שמונה לפי חוק", כקבוע בו היום). על כן, כך נטען, חובת הדיווח אינה חוסה עוד תחת פסקת שימור הדינים הקבועה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. המבקשת מוסיפה כי העובדה שעד היום טרם נדונה שאלת חוקתיותה של חובת הדיווח אינה מהווה הצדקה להימנע מלדון בה כעת. כן נטען כי אין פסול בעובדה שבנסיבות העניין מדובר ב"תקיפה עקיפה" של סעיף החוק.

39. המבקשת מציינת כי מכל מקום יש לאמץ פרשנות מידתית של חובת הדיווח בהתאם למתכונת שתוארה בבקשת רשות הערר. בהקשר זה, המבקשת דוחה את טענותיה של המדינה כנגד הצעתה להכיר בפטור מחובת הדיווח ואף להימנע מהסרת החיסיון הטיפולי במקרים שבהם המטופל הצהיר מראש כי אלמלא כן לא היה מתחיל בטיפול. המבקשת מדגישה כי על-פי הצעתה פטור שכזה יינתן אך מקום שבו המטופל ממשיך בטיפול ומשתף פעולה עם הנחיות הגורם המטפל. לשיטתה, במקרים שבהם המטופל מפסיק את הטיפול יש מקום דווקא להרחיב את שיתוף הפעולה של הגורם המטפל והרשויות.

40. ביום 16.2.2021 ניתנה החלטה שהורתה על העברתה של בקשת רשות הערר לדיון בפני הרכב. דיון כאמור התקיים בפנינו ביום 23.2.2021.
41. לקראת הדיון בבקשה הוגשו בקשות מטעם איגוד הקרימינולוגים הקליניים ומטעם הסניגוריה הציבורית להצטרף להליך כידידי בית המשפט. בנסיבות העניין, באי-כוחם אף נכחו בדיון, וכך מקצת טענותיהם נשמעו בו בקצרה.
42. בפתח הדיון הודענו כי ניתנת רשות לערור במקרה זה בסוגית היקפה של חובת הדיווח ויחסה לחיסיון המקצועי של העובד הסוציאלי, אך לא בשאלת החוקתיות – שלא הועלתה כלל בפני הערכאות הקודמות. עם זאת, נעיר כי לכאורה יש טעם בטענת המדינה כי עיקרו של ההסדר בנושא של חובת הדיווח נחקק לפני שנת 1992, נתון שהוא בעל משמעות רבה בהקשר הנוכחי. מכל מקום, משניתנה רשות לערור ההליך שבפנינו יכונה ערר והמבקשת תכונה העוררת.
43. במהלך הדיון בפנינו חזר והדגיש בא-כוח העוררת את החשיבות הנודעת לשמירה על החיסיון המקצועי, לצורך מניעת אפקט מצנן בפנייה הראשונית לגורם המטפל. בהקשר זה הודגש כי ללא קיומו של מרחב טיפולי מוגן, יימנעו פוגעים מפנייה לקבלת טיפול באופן שעלול להוביל להמשך פגיעה בקורבנות.
44. בא-כוח העוררת טען כי יש להבחין בין חובת הדיווח הראשונית לבין מסירת מסמכים שלא יכולה להיעשות ללא ביקורת שיפוטית, ומבלי שנבחנו מכלול השיקולים הרלוונטיים, לרבות השלכות הרוחב האפשריות של חשיפת המידע. עוד ציין בא-כוח העוררת, בהתייחס להיבטים נוספים שעלו במהלך הדיון, כי אין מקום לחייב את הגורם הטיפולי לציין במפורש, במסגרת הדיווח שהוא מוסר, את זהות המקור למידע שהקים את חובת הדיווח, ויש להסתפק בתיאור כללי בהיבט זה.
45. במסגרת הדיון אף הוצג הפן המעשי של הדברים גם על-ידי מנהל העוררת, עובד סוציאלי במקצועו, שהתייחס לקשיים ולמורכבויות הנוגעים לאמון שהוא תנאי לפעילותה של עמותה מסוגה, ובפרט כזו הפועלת במגזר החרדי נוכח מאפייניו המיוחדים.

46. בא-כוח המדינה הציג עמדה מפורטת השונה מזו שהוצגה בערכאות הקודמות, וזאת בעקבות דיונים נוספים שנערכו בנושא. בא-כוח המדינה קיבל את ההבחנה בין חובת הדיווח לבין מסירת מסמכים כך שהאחרונה תיעשה רק בעקבות החלטה שיפוטית, ובלבד שחובת הדיווח תיושם במתכונת "מהותית", כזו שכוללת פירוט רלוונטי בכתב.

47. בא-כוח המדינה הוסיף והדגיש כי חובת הדיווח היא חובה אישית – ועל כן ישנה חשיבות כי הגורם הטיפולי שנחשף באופן ישיר למידע שהקים את חובת הדיווח הוא זה שידווח על כך.

48. ביום 28.2.2021, בהתאם לרשות שניתנה לכך בדיון שהתקיים בפנינו, הגישה הסניגוריה הציבורית השלמת טיעון מטעמה. בעיקרו של דבר, הסניגוריה הציבורית צידדה בעמדתה של העוררת בהדגישה כי לשיטתה חובת הדיווח אינה מסיגה כשלעצמה את החיסיון הטיפולי, כך שמסירת מסמכים ועדויות מטעם הגורם המטפל מחייבת נקיטתו של הליך נפרד המכוון להסרת החיסיון. הסניגוריה הציבורית הוסיפה והטעימה כי על המשטרה להימנע ככל הניתן מהגשת בקשות להסרת חיסיון ותחת זאת עליה לנסות ולמצות את החקירה בדרכים אחרות. באשר לטיב הדיווח שיש למסור לרשויות ציינה הסניגוריה הציבורית כי זה צריך להתבצע על-ידי הגורם המטפל תוך התייחסות לכך שעקב עיסוקו הובאו לידיעתו נתונים שעוררו אצלו חשד סביר לביצועה של עבירה, שטיבה יפורט ככל שהדבר ידוע, תוך ציון זהות הפוגע והנפגע, וכן התייחסות לנתונים נוספים ככל שאלה ידועים, כגון מקום וזמן הפגיעה. עוד הוטעם כי הדיווח עצמו לא נועד לספק למשטרה ראיות.

דיון והכרעה

49. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל דעה כי דין הערר להתקבל, וכך אציע לחבריי לעשות. בעקבות הדיון שהתקיים בפנינו, כפי שהדברים תוארו להלן, דומה שהפערים בין הצדדים הצטמצמו במידה רבה ולמעשה לא נותרה עוד מחלוקת מהותית באשר להיקפה של חובת הדיווח. אם כן, נקודת המוצא המשותפת לצדדים כולם היא ההכרה בחשיבות השמירה על החיסיון הטיפולי ועל מכלול האינטרסים המוגנים בו לצד קיומה של חובת הדיווח. בשלב זה, אף המדינה אינה עומדת עוד על דיווח במתכונת של מסירת כלל המסמכים הטיפוליים, כפי שהורה בית המשפט המחוזי.

50. בפתח הדברים אציין את המובן מאליו: בעל מקצוע טיפולי שנחשף למידע המקיים יסוד סביר להניח כי נעברו עבירות כאמור בקטין או בחסר ישע, בהתאם לחלופות

הקבועות בסעיפים 368ד(ב) ו-368ד(ג) לחוק העונשין, חייב לדווח על כך לגורמים המוסמכים.

51. לצד זאת, ועל כך כאמור המדינה אינה חולקת עוד, חובת הדיווח אינה כוללת, כשלעצמה ובאופן אוטומטי, גם חובה למסור מסמכים ותרשומות גולמיים מתוך התיק הטיפולי. על כן, "דרך המלך" לקבלת מסמכים מן הסוג האמור, כמפורט להלן, עוברת בפנייה של רשויות החקירה לבית המשפט המוסמך בבקשה מתאימה למתן צו להמצאת מסמכים.

52. עוד יש להדגיש, כי על הדיווח שאותו נדרש הגורם הטיפולי למסור להיות "מהותי", כפי שציינה המדינה, דהיינו דיווח שיכול לתת לרשויות את מלוא הפרטים הרלוונטיים החשובים לחקירה אפקטיבית, ככל שאלה בידיו של המטפל. הדיווח אינו יכול להיות לאקוני ופורמאלי. עליו לכלול זיהוי ברור של הגורם הפוגע שלגביו הוא מתייחס, כמו גם של הקטין או חסר הישע שנפגעו לכאורה, תיאור מלא באשר למהות המעשים והאירועים בגינם קם יסוד סביר להניח שנעברה עבירה, לרבות נסיבותיהם ותדירותם וכן פירוט אודות המועד והנסיבות בהם נמסר המידע לגורם הטיפולי. הכול, כמובן, כאשר פרטים אלה נמצאים בידיו של הגורם המטפל.

53. כפי שמוסבר להלן, מתכונת דיווח זו מתיישבת עם החתירה להגשים את התכליות החשובות הניצבות ביסוד חובת הדיווח, מחד גיסא, ועם השמירה על האינטרסים החברתיים בהבטחת הסודיות הטיפולית, מאידך גיסא.

54. אכן, קיים אינטרס חברתי חשוב בהגנה על קטינים וחסרי ישע, אשר נוכח מאפייניהם מועדים ליפול קורבן לביצוע עבירות, מבלי שיש בידם לדווח על כך. הדברים מקבלים משנה תוקף במקרה של עבירות המבוצעות בידי מי שאמור להיות אחראי לקטין או לחסר הישע, ונעשות לא אחת תחת מעטה הסתרה ותוך ניצול האינטימיות של המסגרת הביתית, המקשה על חשיפתן (ראו: מרים פבר "בין 'טיפול' ל'פלילי': חובת הדיווח מנקודת ראותם של פקידי הסעד" משפחה במשפט ג-ד 347, 348-349 (2009-2010); קדמן, בעמ' 342-343; עדנה ארבל "הילד בראי המשפט" 199 דורית ביניש 567, 577-576 (2018)). על רקע זה, אין להפריז בחשיבותה של חובת הדיווח שקבע המחוקק, ובפרט בהתייחס לגורמי הטיפול, המצויים פעמים רבות, נוכח אופי תפקידיהם, בעמדה המאפשרת נגישות וחשיפה למידע באשר לפגיעות אלו (ראו: גרין, בעמ' 149-150; נירית פסח "חובת הדיווח במערכת הבריאות" משפחה במשפט ג-ד 410, 410-414 (2010-2009)).

55. כאן המקום לשוב ולציין כי לחובת הדיווח מספר רציונלים שונים (ראו פסקה 13 לעיל). פן אחד שלה נוגע להיבט הטיפולי-מניעתי ולפיו חובת הדיווח נועדה לוודא כי יינקטו הצעדים המידיים הדרושים לשם הגנה על הקטין או חסר הישע, כגון הרחקת הגורם הפוגע, ובהמשך לכך אף נקיטת צעדים טיפוליים המתאימים בנסיבות העניין (ראו: בג"ץ 7374/21, בעמ' 540-541; גרין, בעמ' 158-159). פן נוסף שלה נוגע למיצוי הדין עם הפוגעים. דבר זה בא לידי ביטוי, בין היתר, בעובדה כי חובת הדיווח חלה גם ביחס למעשים שאירעו לפני זמן רב ואף בנסיבות בהן לא נשקפת יותר סכנה מיידית לקטין או לחסר הישע. במובן זה, חובת הדיווח נועדה להביא לידיעת רשויות החקירה את החשד לביצוע העבירה ולסייע בידיהן להתחיל בחקירה אפקטיבית של החשדות (ראו: תחיה שפירא "חובת הדיווח על עבירות בקטינים ובחסרי ישע והעצמת מעמדו של פקיד הסעד: מבט רטרוספקטיבי" משפחה במשפט ג-ד 317, 325 (2009-2010)).

56. מכל מקום, גם כאשר הדעת ניתנת למכלול התכליות, די במתכונת הדיווח האמורה לעיל כדי להגשימן, מבלי שתתלווה לה בהכרח מסירה של מסמכים טיפוליים. דיווח מהותי על-ידי הגורם הטיפולי, בהתאם למתכונת שתוארה, יכול להבטיח כי בפני הגורמים המוסמכים יעמדו עיקרי הדברים החיוניים לצורך נקיטה בצעדים מתאימים. זאת, הן בהיבט של צעדי מנע וטיפול דחופים והן בהיבט של קידום ומיקוד החקירה בדרך מועילה בשלביה ההתחלתיים.

57. לכאורה, ניתן היה לטעון כי "האויב של הטוב הוא הטוב מאד" במובן זה שמשירת מכלול התיק הטיפולי תוכל לסייע. אולם, טענה מסוג זה אינה נותנת משקל לאינטרסים החברתיים הניצבים ביסוד הסודיות הטיפולית והחיסיון הקשור בה ולפגיעה הנוספת בהם כתוצאה מחשיפת מסמכי התיק הטיפולי (כמפורט בפסקה 4 לעיל). על כך יש להוסיף שחובת הדיווח היא חובת עשה המוטלת מכוח הדין הפלילי, ואף במובן זה יש לנקוט זהירות בהרחבה יתרה שלה (ראו והשוו: ע"פ 3417/99 הר-שפי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 735, 748, 762 ו-813 (2001)).

58. כמובן, אף בהינתן היקפה האמור של חובת הדיווח, וכפי שיפורט להלן, בפני רשויות החקירה פתוחה תמיד הדרך לפנות בבקשה לבית המשפט להסרת החיסיון הטיפולי ולחשיפת מסמכים בהתאם לנוסחת האיזון הקבועה בפקודה. דרך זו נותנת מענה למצבים שבהם אכן קיים צורך חשוב בחשיפת מידע נוסף, מעבר לזה המתקבל במסגרת חובת הדיווח, העולה על הנזק הכרוך בחשיפה.

59. ניתן להוסיף, כי הגישה האמורה אף נותנת מענה מניה וביה לקשיים אשר עלולים היו להתעורר ככל שחובת הדיווח הייתה כרוכה אף במסירתם של מסמכים טיפוליים (כך, בין היתר, הדבר היה מחייב את הגורם הטיפולי להבחין בין חלקים שרלוונטיים לדיווח לחלקים שאינם רלוונטיים, השחרה של האחרונים ועוד). אף אם אין מדובר בקשיים כבדי משקל, הרי שיש בהם לחדד את הבעייתיות שבהעברת מסמכים מן הסוג האמור ללא שנתקיים קודם לכן הליך שיפוטי סדור.

60. בהמשך לאמור, ועל מנת שהפן המעשי של הדברים יהא ברור, אני מבקשת להוסיף מספר הבהרות נוספות באשר לטיבה של חובת הדיווח ולסדר הפעולות הנכון במקרים מסוג זה, כפי שאלה התחדדו במהלך הדיון.

61. ראשית, למען הסדר הטוב ועל מנת למנוע אי-בהירות בכל הנוגע לפרטים רגישים, ראוי כי ככלל חובת הדיווח של גורם טיפולי תמומש באמצעות מסירת דיווח כתוב ומפורט לרשויות המוסמכות, בהתאם לאמור לעיל. זאת, למעט במקרים חריגים שבהם עשויה לקום הצדקה מתאימה לדיווח ראשוני בעל-פה, כגון בנסיבות של דחיפות מיוחדת. מתכונת דיווח זו משקפת את מידת הרצינות הראויה שיש לייחס לחובת הדיווח וצפויה להבטיח כי המידע יימסר ויועבר בצורה מסודרת ובהירה לרשויות.

62. שנית, יש לשוב ולהבהיר כי חובת הדיווח הינה חובה אישית, וככזו היא מוטלת על הגורם הטיפולי הקונקרטי אשר נחשף עקב עיסוקו למידע שהקים את חובת הדיווח. בשים לב לכך, ברי כי גורם טיפולי זה, ולא אדם אחר, הוא שצריך למסור את הדיווח וכן להיות מי שחתום על המסמך הכתוב המועבר לגורמים המוסמכים. במקרים שבהם הגורם הטיפולי פועל כחלק ממוסד או ארגון אין מניעה כי נושאי משרה אחרים בו, כגון מנהל או גורם בכיר אחר, יהיו חתומים אף הם על מסמך הדיווח המועבר לרשויות. לצד זאת, אין להסתפק בדיווח שנכתב ונחתם אך בידי נציגי הארגון, בכירים ככל שיהיו, שאינם הגורם הטיפולי שעליו מוטלת חובת הדיווח באופן אישי.

63. שלישית, ניתן לצפות כי ברגיל הגורם המטפל יציין, כחלק מהדיווח, מיהו המקור שבאמצעותו נחשף למידע, ולמצער כאשר מדובר בדיווח של הפוגע עצמו על מעשיו. בהיבט זה לא מצאתי לקבל את טענתו של בא-כוח העוררת בדיון ולפיה די באזכור כללי לכך שלגורם הטיפולי "נודע" או "נמסר" המידע האמור. הבהרה זו מתבקשת בשים לב לתכליותיה של חובת הדיווח ונדרשת לשם פעילותם הראויה של הגורמים המוסמכים, הן בהיבט הטיפולי והן בהיבט החקירתי, כמוסבר להלן.

64. מטבע הדברים, לזהותו של הגורם שמסר את המידע עשויה להיות השפעה לא מבוטלת על החלטתו של העובד הסוציאלי שמונה מכוח החוק האם להמליץ למשטרה לפעול ביחס לדיווח שאותו הוא מוסר אם לאו. זאת ועוד, הדבר עשוי להיות חיוני מבחינת המשטרה ורשויות הרווחה, בכואן להחליט באשר לפעולות החקירה ואמצעי הטיפול שיש לנקוט בשלב זה לצורך הגנת הקטין או חסר הישע ולקידום החקירה. במובן זה, באופן טבעי, עשויה להיות הבחנה בין מקרה שבו המידע שהקים את חובת הדיווח הגיע ממקור ישיר (קרי אדם המוסר לגורם המטפל מידע על מעשים שביצע בעצמו או בוצעו בו) לבין מקור שניוני (קרי אדם המוסר בפני הגורם המטפל מידע או חששות ביחס למעשים שנעשו על-ידי אחר). יתרה מכך, המידע האמור עשוי להיות חשוב אף מבחינת השיקולים שאותם נדרשות ועדות הפטור הסטטוטוריות להביא בחשבון, כמוסבר להלן.

65. את האמור עד כאן ראוי לחדד ולהבהיר ברמה המעשית. כפי שפורט בהצגת המסגרת הנורמטיבית (ראו פסקה 12 לעיל), בפני גורם טיפולי שנדרש לדווח עומדות שתי חלופות פעולה: מסירת הדיווח במישרין למשטרה או מסירתו לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק. ייחודו של אפיק הדיווח האחרון בא כאמור לידי ביטוי באפשרות הפתוחה בפני העובד הסוציאלי שמונה לפי חוק לפנות לאחת מוועדות הפטור הסטטוטוריות, שבסמכותן להחליט כי מכלול האינטרסים תומך באי-העברת הדיווח למשטרה. מטבע הדברים, בהחלטה בסוגיה כאמור נדרשות ועדות הפטור הסטטוטוריות לתת משקל, בין היתר ומבלי שיש בכך כדי למצות את מכלול השיקולים הרלוונטיים, לטיבה ולחומרתה של העבירה לגביה קמה חובת הדיווח כמו גם לחשש להישנותה, וכן לטובתו של הקטין או חסר הישע, בשים לב לסכנה בה הוא מצוי ולהשלכות האפשרויות עליו כתוצאה מהעברת הדיווח. כך גם יש לתת משקל לצורך בהגנה על הסודיות הטיפולית ובכלל זה להשלכות של העברת הדיווח על המשך קיומו של אפיק טיפולי-שיקומי מתאים לאדם הפוגע, בשים לב ליכולתו של אפיק שכזה לאיין את החשש לפגיעה נוספת ולנכונותו של הפוגע להתמיד בו (ראו: נחמני-רוט, בעמ' 389-398. ראו גם: נוהל ועדת הפטור לפי סעיף 368 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 מטעם המשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים), מיום 24.1.2019 (להלן: נוהל ועדת הפטור)).

66. כאן המקום להבהיר כי על-פי הפרקטיקה הנוהגת, כפי שהוצגה לנו, מקובל להעביר לוועדת הפטור הסטטוטורית מסמכים נוספים מהתיק הטיפולי (מעבר לדיווח הראשוני) לצורך ניהול ההליך בפניה (ראו למשל סעיף 22 לתשובת העוררת לתגובת המדינה). יש אכן טעם רב בפרקטיקה זו, ככל שהיא עולה בקנה אחד עם הוראות הדין. אין בתחמתה של חובת הדיווח כאמור בפסק דיננו זה כדי לפגוע בכך. בהקשר זה יש אף לציין כי, הלכה למעשה, דיוניהן של ועדות הפטור הסטטוטוריות מתנהלים תחת

מעטה סודיות בדלתיים סגורות, וזאת מתוך רצון לעודד שיתוף פעולה של כלל הנוגעים בדבר ובכלל זאת של האדם החשוד במעשים שהקימו את חובת הדיווח (ראו סעיפים 28-27 לנוהל ועדת הפטור; נחמני-רוט, בעמ' 387-388). מטבע הדברים, מסמכים מסוג זה דרושים על מנת שבפני חברי ועדות הפטור הסטטוטוריות תעמוד תמונה מלאה, המאפשרת קבלת החלטה מושכלת שתוביל למימוש תכלית ההסדר החקיקתי. הדברים אמורים בין היתר, מקום בו העברת מלוא המסמכים מתבקשת לנוכח התקיימותם של הסייגים שנקבעו בדין לחובת הסודיות המוטלת על עובדים סוציאליים, ואשר חלים בשינויים מסוימים אף ביחס לבעלי מקצוע מתחומים טיפוליים אחרים (ראו והשוו: סעיף 7 לחוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977). בכלל זאת, יש להזכיר את הסייגים הנוגעים למצבים בהם שוכנע העובד הסוציאלי שהעברת המידע דרושה לשם טיפול בילדיו הקטינים של האדם שמסר את המידע, לשם מניעת פגיעה באדם שעליו המידע או באדם אחר, וכן במצבים שבהם קיימות בחוק חובה או רשות לגילוי המידע או לאיסופו. כך גם בעת שהמטופל מסכים בכתב למסירת המידע לאחר שהוסברה לו משמעות הדברים (ראו סעיף 8 לחוק העובדים הסוציאליים).

67. ככל שוועדת הפטור מחליטה כי אין הצדקה למתן פטור, או כאשר החליט עובד סוציאלי שמונה לפי חוק כי אין מקום לפנות לוועדת פטור – ימשיך הטיפול בערוץ של מסירת המידע למשטרה. בנקודה זו יש לחדד כי על העובד הסוציאלי שמונה לפי חוק להעביר לידי המשטרה רק את הדיווח שנמסר לו בצירוף המלצתו בעניין, ללא מסמכים נוספים, ככל שאלו נמסרו על-ידי הגורם המטפל לצורך ניהול ההליך מול ועדות הפטור. בשלב זה, כאשר המשטרה מקבלת דיווח כאמור – עליה לשקול בזהירות המתחייבת מהם הצעדים החקירתיים המתאימים. בהיבט זה יש להבהיר כי בשים לב לחשיבות הנודעת לחיסיון הטיפולי, על המשטרה לשקול את מכלול הכיוונים החקירתיים שבפניה, ולאוו דווקא להתחיל את החקירה בדרישה לקבל מסמכים טיפוליים. כך על המשטרה לבחון את מידת חיוניותם של המסמכים האמורים ולבחון האם קיימות אפשרויות אחרות להשגת ראיות שאינן כרוכות בפגיעה בסודיות ובחיסיון הטיפולי. לצד זאת, אין לקבוע מסמרות בעניין זה וייתכנו מקרים שבהם זה יהיה כיוון החקירה הנכון בנסיבות העניין. אולם, אסור שיהיה זה מהלך "אוטומטי" כדרך קבע.

68. בכפוף לאמור לעיל, ככל שמצאה המשטרה כי קיים צורך בקבלת מידע נוסף מבעל המקצוע שמסר את הדיווח, עליה לעשות כן בערוץ של פנייה לבית משפט המוסמך להורות על כך מכוח סמכותו לפי סעיף 43 לפקודת סדר הדין הפלילי (ראו והשוו: רע"פ 8600/03 מדינת ישראל נ' שרון, פ"ד נח(1) 748, 766-767 (2003); רע"פ 761/12 מדינת

ישראל נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ, פסקאות ל"א-ל"ח לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) א' דובינשטיין (29.11.2012)).

69. בשים לב לרגישות ולזהירות המתחייבות בכל הנוגע לחומר שחל עליו חיסיון, על המשטרה להדגיש בפנייתה לבית המשפט כי הבקשה המוגשת לו נוגעת לחומר שעשוי לחול עליו חיסיון. דומה שטוב תעשה המשטרה אם תעשה שימוש לצורך כך בטופס מיוחד וייעודי שבו הדבר יודגש באופן מפורש. כמו כן, יש לצפות כי טופס זה יכלול תוספת של הסבר מודפס המכוון לבעל המקצוע ממנו נדרשת המצאת החומרים – על מנת שזה יהיה מודע לאפשרותו לטעון לתחולת החיסיון בבית משפט, ולא למסור את החומר על אתר. אומנם, ייתכן כי הבהרה מסוג זה חשובה פחות בנסיבות שבהן מדובר בגוף מיומן ובעל ניסיון מקצועי כמו בעניינה של העוררת, אך דומה שיש לה חשיבות רבה בחיי המעשה כאשר מדובר בבעלי מקצוע פרטיים שאינם "שחקנים חוזרים" בהליכים משפטיים.

70. לבסוף, ככל שבעל המקצוע אליו מופנית הדרישה להמצאת מסמכים יבקש להתנגד למסירת החומר – בית המשפט יכריע בשאלת החיסיון בזהירות וברגישות המתבקשת תוך שקילת מכלול האינטרסים הנוגעים לעניין בהתאם לסמכותו מכוח נוסחת האיזון הקבועה כאמור בסעיף 50א לפקודה.

71. מסלול זה, כמוסבר לעיל, שונה מזה שעשוי להשתמע מהחלטתו של בית המשפט המחוזי.

72. אם כן, לסיכום הדברים, אני מקבלת את עמדתה העקרונית של העוררת כי הדיווח שאותו נדרש הגורם הטיפולי למסור מכוח הדין אינו חייב להיות מלווה בחומרים גולמיים נוספים וכי מסירה של חומרים מסוג זה צריכה להיעשות על-פי צו שיפוטי לאחר שנשקל מכלול האינטרסים הנוגעים בדבר.

73. לצד זאת, יש לשוב ולהדגיש כי חובת הדיווח צריכה להיעשות באופן "מהותי" בהתאם למתכונת שתוארה. כמו כן, מקובלת עלי כאמור הטעמתו של בא-כוח המדינה כי חובת הדיווח היא אישית, ולכן הדיווח חייב להימסר כאמור בכתב ובחתימתו של בעל המקצוע הרלוונטי (גם אם – במקרה של גוף מסודר – הדבר ילווה גם בחתימה של בעל תפקיד בכיר נוסף).

74. לקראת סיום, אוסיף ואזכיר, כי האמור לעיל ביחס לחובת הדיווח ולסדר הפעולות הראוי עשוי לחול, בשינויים המחויבים, אף ביחס לאנשי טיפול נוספים הכפופים למסגרת נורמטיבית דומה, כגון במקרה של פסיכולוגים.

מהכלל אל הפרט

75. וכעת, מהלכה למעשה: בהתאם למתכונת הדיווח שתוארה לעיל, חלה על גורמי הטיפול העובדים בשירותה של העוררת ונחשפו במסגרת עבודתם למידע שמסר החשוד חובה למסור באופן אישי ובכתב דיווח מהותי לידי הגורמים המוסמכים לפי סעיף 368 ד לחוק העונשין. לצד זאת, בשונה מהאמור בהחלטתו של בית המשפט המחוזי, אין גורמי הטיפול נדרשים למסור לגורמי החקירה מסמכים טיפוליים או מידע נוסף שנחשפו אליו במהלך הטיפול בחשוד ואשר חורגים מן המתכונת שתוארה לעיל ככל שמדובר במימושה של חובת הדיווח.

76. התוצאה המעשית היא אפוא שיש לקבל את הערר במוכן זה שהחלטת בית המשפט המחוזי תבוטל.

77. נוכח המסקנה האמורה, ומשהעלתה העוררת התנגדות להמצאת המסמכים מטעמים הנוגעים לחיסיון, נדרשת הכרעה בשאלה של הסרת החיסיון וזאת בהתאם לנוסחת האיזון הקבועה בסעיף 50א לפקודה. בהקשר זה, יוזכר כי שני הצדדים טענו בערריהם לבית המשפט המחוזי כי בחינה כזו לא נעשתה על-ידי בית משפט השלום. בהמשך, אף בית המשפט המחוזי לא נדרש להכריע בשאלה זו נוכח הגישה שאימץ ביחס להיקפה של חובת הדיווח. בנסיבות אלו, ומשהובהר סדר הדברים הראוי במקרים מסוג זה, בקשת המדינה למתן צו להמצאת מסמכים לפי סעיף 43 לפקודת סדר הדין הפלילי, תידון מחדש בבית משפט השלום, אשר יכריע בה בהתאם לחוכמתו ועל-פי מכלול נסיבות העניין בהתאם לנוסחת האיזון בסעיף 50א לפקודה, לאחר קיום דיון במעמד הצדדים. כזכור, ביני וביני הגישה המדינה בקשה נוספת לבית משפט השלום, שבה עתרה להסרת החיסיון ולהמצאת מסמכים נוספים מתוך התיק הטיפולי, וזו עודה תלויה ועומדת. על רקע זה, יש מקום לאפשר לבית משפט השלום להכריע באופן סדור ומאוחד במכלול הבקשות להסרת החיסיון ולהמצאת מסמכים טיפוליים המצויים בידי העוררת. מטבע הדברים, טענותיהם של הצדדים בהקשר זה שמורות להם.

78. לא אוכל לחתום את דברי מבלי לחזור ולהעלות על נס את חשיבותה של חובת הדיווח על פגיעה בקטינים ובחסרי ישע. התוויית הדרך למימושה, תוך התחשבות בכללי

החיסיון החלים על בעלי מקצוע בתחום הטיפול, אינה גורעת מתוקפה. עוד חשוב לחזור ולהזכיר כי חובה זו חלה, בכל הנוגע לעבירה שנעברה "זה מקרוב" על כל אדם, ולא רק על בעלי מקצוע (כפי שמורים סעיפים קטנים (א) ו-(ג) לסעיף 368ד של חוק העונשין). מימושה של חובה זו אינו בגדר הלשנה או מסירה, אלא הצלת נפשות ממש. יש לשבור את קשר השתיקה ולא לעמוד מנגד, בבחינת "לא תעמוד על דם רעך".

79. סוף דבר: אציע לחברי לקבל את הערר בהתאם לאמור בפסקה 77 לעיל.

ש ו פ ט ת

השופטת ע' ברון:

החיסיון וחובת השמירה על סודיות החלים על פי חוק על מידע המוחלף בין מטפל ומטופל, הם מתבקשים ומובנים מאליהם. כך על מנת לאפשר למטופל לפתוח את סגור ליבו לפני המטפל, וכך בהיבט של תכליות הטיפול והרצון לעודדו מקום שהטיפול נדרש. בה בעת לא ניתן להפריז בחשיבות חובת הדיווח לרשויות המוסמכות החלה על מטפל, ובענייננו על עובד סוציאלי. זאת משעה שבתוקף עיסוקו במקצועו הגיע לידי המטפל מידע המעלה יסוד סביר לחשוב כי נעברה עבירה בקטין או חסר ישע בידי אחראי עליו.

על המתח שבין הזכות לחיסיון ולסודיות הנתונה למטופל ובין חובת הדיווח החלה על המטפל, יש לגשר על ידי כך שחובת הדיווח תגודר לפרטי המקרה הידועים למטפל ולאופן הגעת הפרטים לידיעתו, להבדיל ממסירת רשומות מתוך התיק הטיפולי. מעבר לכך, דרישה לחשיפת מסמכים, מן הראוי שתיוחד לאותם מקרים שבהם סבורה המשטרה כי חשיפת מידע נוסף על הדיווח היא חיונית; וכי הדיון בהקשר זה יהיה מבוקר ומפוקח על ידי בית המשפט, תוך מתן הזדמנות למטפל להתנגד להמצאת המסמכים; שאז בית המשפט יידרש לסוגיה ויכריע בה תוך עריכת האיזונים המתאימים בין האינטרסים הנוגדים. אמות המידה וסדר הפעולות כפי שהיטיבה חברתי השופטת ד' ברק-ארו להתוות בחוות דעתה המקיפה נועדו לשרת איזונים אלה, ואני מצרפת את הסכמתי הן לדרך הילוכה הן לתוצאה שאליה הגיעה.

ש ו פ ט ת

1. "הדיסקרטיות והסודיות היא אבן הבסיס של הקשר הטיפולי, מעין אקסיומה ביחסי מטופל-מטפל" (החלטת בית"א (מחוזי חי') 995/05 פלוני נ' מיקוד אבטחה שמירה שירותים ונקיון בע"מ, בפסקה 17 (30.11.2006)). מטבע הדברים, הפסיקה הדגישה את נקודת מבטו של המטופל-נפגע העבירה, ולא אחת נאמר בפסיקה כי פגיעה בחובת הסודיות ובחיסיון עלולה "לפגוע במערכת היחסים הרגישה בין המטפל למטופל, ואף באפקטיביות הטיפול כולו, ולהרתיע נפגעי עבירה מפני פניה לטיפול או מפני הגשת תלונה" (בש"פ 8555/06 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה ז(5) (9.11.2006)). זו הפעם, מאחר שהסוגיה נסבה על חובת הדיווח, החיסיון שבו עסקינן הוא לטובת הפוגע-מבצע העבירה, וליתר דיוק, לטובת ההליך הטיפולי בפוגע.

2. חובת הדיווח קיימת ומקוימת מזה שנים, אך עד עתה לא נדרש בית המשפט לסוגיית היחס בין חובת הדיווח לחיסיון ביחסי מטפל-מטופל. דומה כי במקרה שלפנינו, רשויות החקירה לא נהגו ברגישות המתבקשת ועל פי הפרקטיקה הנוהגת במקרים מעין אלה, וכך התגלגלה השאלה לפתחנו.

3. הורתה של הבקשה שלפנינו בצו שהוצא לפי סעיף 43 לפקודת סדר הדין הפלילי ((מעצר וחיפוש) (נוסח חדש), התשכ"ט-1969 (להלן: הפסד"פ)). מעטים המקרים בהם נדרשת ערכאת הערעור לדון בצו שהוצא על פי סעיף 43 לפסד"פ, מאחר שבמצב הדברים הרגיל אין לחשוד אפילו פתחון פה לטעון לפגיעה בחיסיון, באשר הצווים מוצאים לרוב ללא ידיעתו וללא מעורבותו (בש"פ Mazar 2529/15 נ' היחידה לעזרה משפטית-מדור אינטרפול והפעלה בחו"ל, פסקה 7 (6.5.2015)). למעשה, השאלה אם יש בכלל זכות ערעור על מתן צו לפי סעיף 43 לפסד"פ טרם נדונה מפורשות בפסיקה, הגם שבמקרים אחדים הוכרה זכות זו דה-פקטו (רע"פ 8600/03 מדינת ישראל נ' שרון, פ"ד נח(1) 784 (2003); רע"פ 9420/16 שמואל נ' מדינת ישראל - המחלקה לחקירת שוטרים (16.1.2017); בג"ץ 8183/17 כהנא נ' מדינת ישראל (24.10.2017)). אך ראו בש"פ 4795/20 פלונית נ' מדינת ישראל (8.7.2020); ע"ח (מחוזי מרכז) 39166-07-20 שמעון נ' תחנת משטרה-פתח תקווה (מרחב שרון) (21.7.2020)). הסוגיה של זכות הערר לא התעוררה בפנינו וכל הצדדים יצאו מנקודת הנחה כי מובן מאליו שקיימת זכות ערר על החלטת בית משפט השלום. לטעמי, כך ראוי וכך רצוי, מקום בו צד שלישי מתבקש למסור חומר הנוגע לחשוד והוא מבקש להשיג על הצו (וראו גם סעיף 10 בהצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - המצאה, חיפוש ותפיסה), התשע"ד-2014; יצחק עמית חסינונות

ואינטרסים מוגנים – הליכי גילוי במשפט האזרחי והפלילי 283-286 (עתיד להתפרסם, 2021)).

4. בשורה התחתונה אני מצטרף לפסק דינה המקיף של חברתי השופטת ד' ברק-ארז ולדרך הפעולה שהתוותה. הנושא הוא רגיש, ומקום בו רשויות החקירה מבקשות חומר טיפולי בעקבות דיווח, עליהן להסב את תשומת לב בית המשפט לכך ולהסב את תשומת לב הפסיכולוג/העובד הסוציאלי כי הוא רשאי לפנות לבית המשפט, והכל כפי שהמליצה חברתי בפסקה 69 לפסק דינה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז.

ניתן היום, א' בניסן התשפ"א (14.3.2021).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט